ਜਿਤੇਂਦਰਨ

ਬਨਾਮ

ਦਿ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ

(2021 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 6494)

ਅਕਤੂਬਰ 27, 2021

[ਆਰ. ਸੁਭਾਸ਼ ਰੈੱਡੀ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਰਾਏ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ, 1988: ਮੁਆਵਜ਼ਾ - ਮੋਟਰ ਹਾਦਸਾ - ਪਿਛਲੀ ਸਵਾਰੀ - ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਸਮੇਂ 21 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ - ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 4500/- ਰੁਪਏ ਕਮਾਉਣਾ - ਸਿਰ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਥਿਰ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ 191 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਰਿਹਾ - ਉਸਨੂੰ ਹੈਮੀਪੈਰੇਸਿਸ ਅਤੇ ਟੋਟਲ ਅਫਾਸੀਆ ਦੇ ਨਾਲ ਬੌਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਵੀ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ 69% ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਸੀ - ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ 17 ਦੇ ਗੁਣਕ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ 5,74,320 ਰੁਪਏ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ 9,38,952/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਰਕਮ, ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਜੋਂ 40% ਜੋੜ ਕੇ, ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਧੂ ਡਾਕਟਰੀ ਖ਼ਰਚਿਆਂ ਲਈ 100,000 ਰੁਪਏ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ - - ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਟੈਂਡੈਂਟ / ਦਰਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਜੀਵਨ ਲਈ ਵੀ ਨਿਰੰਤਰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਜੀ ਰਿਹਾ ਹੈ - ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਹਾਦਸੇ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੱਟ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸੱਟ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਲਈ ਵੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੀਵਨ ਬਦਲਣ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ - ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਗੰਭੀਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬੌਧਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਸੀਮਤ ਜੀਵਨ ਲਈ ਵੀ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਉਹ ਜੀ ਰਿਹਾ ਹੈ - ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਰਾਹਗੀਰ / ਅਟੈਂਡੈਂਟ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ - ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਟੈਂਡੈਂਟ ਲਈ ਸਾਲਾਨਾ ਖ਼ਰਚਾ 60,000/- ਰੁਪਏ ਹੈ ਅਤੇ 18 ਦੇ ਗੁਣਕ ਦੇ ਨਾਲ, ਦਰਸ਼ਕ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਵਾਧੂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 10,80,000/- ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗਾ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਗੰਭੀਰ ਬੌਧਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਅਤੇ 69% ਅਪੰਗਤਾ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ, ਦੁਬਾਰਾ ਡਾਕਟਰੀ ਇਲਾਜ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਧੂ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

3,00,000/- ਰੁਪਏ (1,00,000/- ਰੁਪਏ ਤੋਂ) - ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਘਾਟੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਰੀਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ 69% ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਪੰਗਤਾ 100% ਸੀ - ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਸਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਘਾਟਾ 100% ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਆਮਦਨ 4,500/- ਰੁਪਏ ਸੀ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਾ 40% ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਮਾਈ ਦਾ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਘਾਟਾ 6,300/- ਰੁਪਏ ਸੀ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਲਈ ਕਮਾਈ ਦੇ 100% ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 13,60,800/- ਰੁਪਏ (6,300 x 12 x 18 ਰੁਪਏ) ਹੋਵੇਗਾ- - ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਘਾਟੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਲਈ 12,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਪਰ ਹੇਠਲਾ ਅੰਕੜਾ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਘਾਟੇ ਨਾਲ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਆਮਦਨ 4500/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਰਕਮ ਨੂੰ 27,000/- ਰੁਪਏ (4,500 x 6) - ਕੁੱਲ 27 ਰੁਪਏ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਸੋਧਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 67,800 ਦਾ ਆਰਡਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ

ਆਯੋਜਿਤ: 1. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 69% ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਗੰਭੀਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬੌਧਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਸੀਮਤ ਜੀਵਨ ਲਈ ਵੀ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਉਹ ਜੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪਾਹਜ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਸ਼ੁਭਚਿੰਤਕਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਫਤ ਸੇਵਾਵਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਜੱਜ ਨੇ ਖੁਦ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਰਾਹਗੀਰ/ ਅਟੈਂਡੈਂਟ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੀਵਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਲਈ ਅਟੈਂਡੈਂਟ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਕਿਉਂਕਿ ਅਟੈਂਡੈਂਟ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 5,000/- ਰੁਪਏ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਲਾਨਾ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ 60,000/- ਰੁਪਏ ਮਾਪਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 18 ਦੇ ਗੁਣਕ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਦਰਸ਼ਕ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਵਾਧੂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 10,80,000/- ਰੁਪਏ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 8] [154-ਸੀ-ਈ]

ਕਾਜਲ ਬਨਾਮ ਜਗਦੀਸ਼ ਚੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2020) 4 ਐਸਸੀਸੀ 413**

- 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ

2. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਡਾਕਟਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਟੈਸਟਿੰਗ ਦੀਆਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ,

ਇਲਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣਾ, ਜਿਸ ਲਈ, ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ 191 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਖਰਚੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਗੰਭੀਰ ਬੌਧਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਅਤੇ 69% ਅਪੰਗਤਾ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਦੁਬਾਰਾ ਡਾਕਟਰੀ ਇਲਾਜ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਧੂ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ 3,00,000/- ਰੁਪਏ (1,00,000/- ਰੁਪਏ ਤੋਂ) ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਕਮ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 9] [154-ਐੱਫ-ਜੀ]

3. ਹਾਲਾਂਕਿ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ 69% ਹੈ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਹਿਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੰਭੀਰ ਹਾਦਸੇ ਨੇ 21 ਸਾਲਾ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰ ਦਿੱਤਾ। ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਖਰਾਬ ਹਾਲਤ ਨੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਅਤੇ ਤਾਕਤ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਉਤੇਜਨਾ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਾ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਲਈ ਭਾਵਨਾਤਮਕ, ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਥਕਾਵਟ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 10] [154-ਜੀ-ਐਚ; 155- ਏ-ਬੀ]

4. ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਹਾਦਸੇ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੱਟ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸੱਟ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਬਦਲਣ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਲਈ ਵੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. [ਪੈਰਾ 11] [155-ਬੀ-ਸੀ, ਡੀ-ਈ]

> *ਜਗਦੀਸ਼ ਬਨਾਮ ਮੋਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ* **(2018) 4 ਐਸਸੀਸੀ 57: [2018] 3 ਐਸਸੀਆਰ 20;** *ਹੈਲਨ ਸੀ ਰੀਬੇਲੋ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਐਸਆਰਟੀਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ* **(1999) 1 ਐਸਸੀਸੀ 90: [1998] 1 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 684 - ਭਰੋਸੇ**

5. ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੀ ਹੱਦ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਸਮੇਤ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਗੰਭੀਰ ਬੌਧਿਕ ਅਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸਰੀਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਿੱਥੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

69%, ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਪੰਗਤਾ 100% ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੀ ਕਮਾਈ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਅਪੰਗਤਾ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਆਰਥਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਾਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪਾਰਸ 12,13] [155-ਜੀ; 156-ਏ-ਬੀ]

ਚਨੱਪਾ ਨਾਗੱਪਾ ਮੁਚਾਲਾਗੋਡਾ ਬਨਾਮ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਮੈਨੇਜਰ, ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ **(2020) 1 ਐਸਸੀਸੀ 796: [2019] 14 ਐਸਸੀਆਰ 556;** *ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ* **(2011) 1 ਐਸਸੀਸੀ 343: [2011] 1 ਐਸਸੀਸੀ 343 - ਭਰੋਸੇ**

6. ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੀ 69% ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਕਮਾਈ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਘਾਟੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮਾਪਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਕਮਾਈ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਘਾਟੇ ਨੂੰ 100% ਵਜੋਂ ਮਾਪਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਮਾਈ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜੀਵਨ ਭਰ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਘਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਉਸ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਘਾਟਾ 100 ਫੀਸਦੀ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਆਮਦਨ 4,500/- ਰੁਪਏ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਾ 40% ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਮਾਈ ਦਾ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਘਾਟਾ 6,300/- ਰੁਪਏ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਲਈ ਕਮਾਈ ਦੇ 100% ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 13,60,800/- ਰੁਪਏ (6,300 x 12 x 18 ਰੁਪਏ) ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਨੂੰ ਅਨੁਪਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵਧਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ [ਪੈਰਾ 16] [159-ਏ-ਸੀ]

7. ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਘਾਟਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੇ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਘੱਟ ਰਕਮ ਨੂੰ ਵੀ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਲਈ 12,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਹੇਠਲਾ ਅੰਕੜਾ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਘਾਟੇ ਨਾਲ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ, ਜਦੋਂ ਆਮਦਨ 4500/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਰਕਮ ਨੂੰ 27,000/- ਰੁਪਏ (4,500 x 6 ਰੁਪਏ) ਵਜੋਂ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 17] [159-ਡੀ]

8. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸਦੀਆਂ ਬੋਧਿਕ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਸਰੀਰਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਪੀੜਤ ਲਈ ਕਈ ਹੋਰ ਗੈਰ-ਮਾਪਣਯੋਗ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਹਨ. ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇੱਕ ਤੰਦਰੁਸਤ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਅਯੋਗ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਆਮ ਸਾਥ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,

ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਕ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੇ ਅਯੋਗ, ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀਆਂ ਅਸਲ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਲਈ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਪਾਅ ਸਹੀ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 19] [159-ਜੀ-ਐਚ; 160-ਏ-ਬੀ]

ਪੱਪੂ ਡੀਓ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2020) ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ 752;** *ਸਰਲਾ ਵਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ* **(2009) 6 ਐਸਸੀਸੀ 121: [2009] 5 ਐਸਸੀਆਰ 1098 - ਭਰੋਸੇ**

<u>ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ</u>

(2020) 4 ਐਸਸੀਸੀ 413	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 8**
[1998] 1 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 684	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 11**
[2018] 3 ਐੱਸਸੀਆਰ 20	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 11**
[2011] 1 ਐਸਸੀਸੀ 343	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 13**
[2019] 14 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 556	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 14**
[2009] 5 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1098	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 19**

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾ: 2021 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 6494

ਐਮ.ਏ.ਸੀ.ਏ. ਦੇ ਏਰਨਾਕੁਲਮ ਵਿਖੇ ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 11.09.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ 2008 ਦਾ ਨੰਬਰ 2841.

ਏ. ਕਾਰਤਿਕ, ਸਜਿਥ ਪੀ., ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਜੇਪੀਐਨ ਸ਼ਾਹੀ, ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਗੋਇਲ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਰਾਏ, ਜੇ.

1. ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਦਾਅਵੇਦਾਰ) ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਏ. ਕਾਰਤਿਕ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ। ਸ਼੍ਰੀ ਜੇਪੀਐਨ ਸ਼ਾਹੀ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ (ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1) ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

2. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਅਪੀਲ 13.4.2001 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੋਟਰ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ (ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠਾ ਸੀ) ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਰ ਨੇ ਟੱਕਰ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਸਵਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ

ਅਪੀਲਕਰਤਾ। ਉਹ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਸੀ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਿਰ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, 191 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਰਿਹਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹੈਮੀਪੈਰੇਸਿਸ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਅਫਾਸੀਆ ਦੇ ਨਾਲ ਬੋਧਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਵੀ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ 69% ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਹੈ

3. ਮੋਟਰ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਕਲੇਮ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਥ੍ਰਿਸੂਰ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੁਆਰਾ ਪਿਛਲੀ ਸਵਾਰੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਉਸੇ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਹੋਰ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪਿਛਲੀ ਸਵਾਰ ਨੂੰ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬੋਧਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਕਾਰਨ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚੋਂ ਲਾਰ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੀ ਉਮਰ 21 ਸਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਲਗਭਗ 4,500 ਰੁਪਏ ਕਮਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ 17 ਦੇ ਗੁਣਕ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪਿਛਲੀ ਸਵਾਰੀ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 5,74,320/- ਰੁਪਏ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

4. ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੇ ਉੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਤਿੰਨ ਡਿਸਚਾਰਜ ਸੰਖੇਪ, 40 ਮੈਡੀਕਲ ਬਿੱਲ (ਕੁੱਲ 68,196/- ਰੁਪਏ) ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ 3 ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿੱਥੇ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੇ ਅਗਲੇਰੇ ਇਲਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੀ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੇ ਵਰਕਰ ਵਜੋਂ 4,500/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਕਮਾਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ, ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਜੋਂ 40% ਜੋੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ 191 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲੇਰੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਧੂ ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ, 1,00,000/- ਰੁਪਏ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਫਿਰ 69% ਦੀ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ 9,38,952/- ਰੁਪਏ (2,81,520/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਜਾਏ) ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਰਕਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਲਈ 8,57,432/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧੂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ 5,74,320/- ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੀ ਸਵਾਰੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ 5,74,320/- ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ।

5. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਚਾਰਟ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਏਗਾ:

ਹੈੱਡ	ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ	ਹਾਈ ਕੋਰਟ
ਕਮਾਈ ਦਾ ਘਾਟਾ	12,000/-	12,000/-
ਆਵਾਜਾਈ ਲਈ ਖਰਚਾ	10,000/-	10,000/-
ਵਾਧੂ ਪੋਸ਼ਣ	10,000/-	10,000/-
ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ	500/-	500/-
ਇਲਾਜ ਲਈ ਖਰਚੇ	1,40,300/-	1,40,300/-
ਦਰਸ਼ਕ ਲਈ ਖਰਚਾ	50,000/-	50,000/-
ਦਰਦ ਅਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ	50,000/-	1,00,000/-
ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ	2,81,500/-	9,38,952/-
ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨ	20,000/-	70,000/-
ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚੇ	ਕੋਈ ਨਹੀਂ	1,00,000/-
ਕੁੱਲ	5,74,320/-	14,31,752/-

6. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਏ. ਕਾਰਤਿਕ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ 69% ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਜੀਵਨ ਲਈ ਵੀ ਨਿਰੰਤਰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਜੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਨਾਲ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਲਈ ਦਰਸ਼ਕ/ਅਟੈਂਡੈਂਟ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

6.1 ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿੱਲਾਂ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਵਾਧੂ ਰਿਕਰਿੰਗ ਮੈਡੀਕਲ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯਮਤ ਡਾਕਟਰੀ ਇਲਾਜ ਲਈ ਖਰਚੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ।

6.2 ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਘਟ ਕੇ ਜ਼ੀਰੋ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, (ਉਸਦੀ 69% ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ), ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ 69% ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰਕ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਰਤਿਕ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ 100% ਨੁਕਸਾਨ ਮੰਨ ਕੇ ਸਹੀ ਅੰਕੜੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

6.3 ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਜ਼ਖਮੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 191 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਸੀ ਅਤੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਘਾਟੇ ਦੀ ਘੱਟ ਮਾਤਰਾ 12,000/- ਰੁਪਏ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਆਮਦਨ 4500/- ਰੁਪਏ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਾਈ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ 27 ਰੁਪਏ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਬੰਧਤ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ 000/- (12,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਜਾਏ)

7. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਜੇਪੀਐਨ ਸ਼ਾਹੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ 69% ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 69% ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਾਧੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

7.1 ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 1,00,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਕਤ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਕਮ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

7.2 ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਦਰਸ਼ਕ/ਅਟੈਂਡੈਂਟ ਲਈ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਟੈਂਡੈਂਟ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਸਲ ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

8. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 69% ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ. ਗੰਭੀਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬੌਧਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਸੀਮਤ ਜੀਵਨ ਲਈ ਵੀ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਉਹ ਜੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪਾਹਜ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਸ਼ੁਭਚਿੰਤਕਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਫਤ ਸੇਵਾਵਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਜੱਜ ਨੇ ਖੁਦ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਰਾਹਗੀਰ/ ਅਟੈਂਡੈਂਟ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੀਵਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ *ਕਾਜਲ ਬਨਾਮ ਜਗਦੀਸ਼ ਚੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ* [1] ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਲਈ ਅਟੈਂਡੈਂਟ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਟੈਂਡੈਂਟ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 5,000/- ਰੁਪਏ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਲਾਨਾ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ 60,000/- ਰੁਪਏ ਮਾਪਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 18 ਦੇ ਗੁਣਕ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਦਰਸ਼ਕ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਵਾਧੂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 10,80,000/- ਰੁਪਏ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

9. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਡਾਕਟਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਟੈਸਟਿੰਗ, ਇਲਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ 191 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਖਰਚਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੰਭੀਰ ਬੌਧਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਅਤੇ 69% ਅਪੰਗਤਾ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਦੁਬਾਰਾ ਡਾਕਟਰੀ ਇਲਾਜ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਧੂ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ 3,00,000/- ਰੁਪਏ (1,00,000/- ਰੁਪਏ ਤੋਂ) ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਕਮ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

10. ਹਾਲਾਂਕਿ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ 69% ਹੈ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਹਿਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। 21 ਸਾਲ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਸੁਪਨੇ

[1] (2020) 4 ਐਸਸੀਸੀ 413

ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਗੰਭੀਰ ਹਾਦਸੇ ਨਾਲ ਟੁੱਟ ਗਈਆਂ। ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਖਰਾਬ ਹਾਲਤ ਨੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਅਤੇ ਤਾਕਤ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਉਤੇਜਨਾ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਾ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਲਈ ਭਾਵਨਾਤਮਕ, ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਥਕਾਵਟ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ।

11. ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਏ.ਪੀ. ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ *ਹੈਲਨ ਸੀ ਰੀਬੇਲੋ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਐਸ.ਆਰ.ਟੀ.ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ*[2] ਕੇਸ ਵਿੱਚ 'ਨਿਆਂਪੂਰਨ' ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਬਾਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ,

> "ਨਿਆਂਪੂਰਨ" ਸ਼ਬਦ, ਇਸਦੇ ਨਾਮਕਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਪੈਰੀਫਿਰਲ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਾਨਤਾ, ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ, ਬੇਸ਼ਕ, ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਹ ਜ਼ਮੀਰ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਤ ਹੈ ਜੋ ਨਿਰਪੱਖ, ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਹੈ, ਜੇ ਇਹ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ; ਇਸ ਨੂੰ ਅਣਉਚਿਤ, ਗੈਰ-ਵਾਜਬ, ਨਿਰਪੱਖ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਨਿਆਂਪੂਰਨ।

ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਹਾਦਸੇ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੱਟ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸੱਟ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਦਲਣ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਲਈ ਵੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਜਸਟਿਸ ਡੀਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂਦ *ਜਗਦੀਸ਼ ਬਨਾਮ ਮੋਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ*[3] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਮਾਣ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁੱਲ ਬਾਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਢੁਕਵੀਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

> "... ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਸਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਸਾਡੇ ਮਾਪਦੰਡ ਇੰਨੇ ਮਾੜੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕੀ ਸਾਡਾ ਕਾਨੂੰਨ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਦਰਦ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਦੇ ਸਦਮੇ ਲਈ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਇਨਾਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ।

12. ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਾਹਜ ਦੀ ਹੱਦ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਸਮੇਤ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਗੰਭੀਰ ਬੌਧਿਕ ਅਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ,

---

2 (1999) 1 ਐਸਸੀਸੀ 90

3 (2018) 4 ਐਸਸੀਸੀ 571

ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸਰੀਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ 69% ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਪੰਗਤਾ 100% ਹੈ

13. ਅਪੰਗਤਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਆਰਥਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਹੱਦ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਾਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਪਹਿਲੂ *ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ* [4] ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਜਸਟਿਸ ਆਰ ਵੀ ਰਵਿੰਦਰਨ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਢੁਕਵੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ:

> ***"10.*** ਜਿੱਥੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਉਸਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਆਰਥਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਭਾਵ, ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕੁਝ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਹੱਦ (ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ) ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਜੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ 45% ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਣਗੇ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ 45% ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਹੱਦ (ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ) ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਹੱਦ (ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ) ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ
>
> ***11.*** ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ; ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਾਪਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕਮਾਈ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ (ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਮਿਆਰੀ ਗੁਣਕ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ) ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇਹ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਬੇਸ਼ਕ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨੂੰ ਅਪਣਾਏਗਾ।

[4] (2011) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 343

14. ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ 3 ਕਦਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ *ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ*[5] ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਇੰਦੂ ਮਲਹੋਤਰਾ ਨੇ *ਚਨੱਪਾ ਨਾਗੱਪਾ ਮੁਚਾਲਾਗੋਡਾ ਬਨਾਮ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਮੈਨੇਜਰ, ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ*[6] ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਸੀ।

> **"13.** ਅਸਲ ਕਮਾਈ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਕਦਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਕਿਹੜੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ (ਇਹ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ)। ਦੂਜਾ ਕਦਮ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਿੱਤੇ, ਪੇਸ਼ੇ ਅਤੇ ਕੰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ। ਤੀਜਾ ਕਦਮ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ (i) ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਜਾਂ (ii) ਕੀ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਾਂ (iii) ਕੀ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਾਂ ਘੱਟ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਕਮਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸਕੇ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸਕੇ।

15. ਅਜਿਹੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਪਦੰਡ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਜਸਟਿਸ ਐਸ. ਰਵਿੰਦਰ ਭੱਟ ਨੇ *ਪੱਪੂ ਡੀਓ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ*[7] ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

> **"13.** ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਇੱਕ 20 ਸਾਲਾ ਡਾਟਾ ਐਂਟਰੀ ਆਪਰੇਟਰ (ਜਿਸਨੇ 12 ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੱਕ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ) ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸੀ, ਭਾਵ ਉਸਦਾ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਜੋ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ)। ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ 89% ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਮੁੜ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਿਰਫ 45% ਕੀਤਾ, ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵੱਖਰੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੱਟ ਕਾਰਨ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਬਾਂਹ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਪਹੁੰਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਕੈਨੀਕਲ ਹੈ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ. ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅੰਗ ਜਾਂ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਸੱਟ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ

---

[5] ਆਈਬਿਡ

[6] (2020)1 ਐਸਸੀਸੀ 796

[7] (2020) ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ 752

ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਸੱਟ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜੋ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੱਟ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੀ ਕਮਾਈ ਜਾਂ ਆਮਦਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਵਰਗੇ ਕਿੱਤੇ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲੱਤ ਗੁਆਉਣਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੈਦਲ ਚੱਲਣਾ ਜਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਗੰਭੀਰ ਆਮਦਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਾਰਪੇਂਟਰ ਜਾਂ ਹੇਅਰਡ੍ਰੈਸਰ, ਜਾਂ ਮਸ਼ੀਨਿਸਟ ਵਰਗੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ, ਇੱਕ ਬਾਂਹ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ, (ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇੱਕ *ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ* ਬਾਂਹ) ਆਮਦਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਗਭਗ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਪੀੜਤ ਦੀ ਉਮਰ 40 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਵੀ ਘੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕਾਰਕ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ ਜੋ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਹੱਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

"20. ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਜਾਂ ਦੂਰਦਰਸ਼ੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੀ ਹੱਦ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਬਾਂਹ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਆਮਦਨ ਕਮਾਉਣ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਆਈ। ਟਾਈਪਿਸਟ/ਡਾਟਾ ਐਂਟਰੀ ਆਪਰੇਟਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਉਸ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਉਸ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਹੱਦ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ 89% ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੁਝ '*ਅਨੁਪਾਤੀ* ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਧਾ ਕਰਕੇ 45% ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਤਰਕਹੀਣ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਜੋ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪੀੜਤ ਦੀ ਆਮਦਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਸੱਟ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ. ਕਿਸੇ ਅੰਗ (ਲੱਤ ਜਾਂ ਬਾਂਹ) ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਪੀੜਤ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇ, ਕਿੱਤੇ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਤਿਆਰ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਲਈ ਕੋਈ ਅੰਨ੍ਹਾ ਗਣਿਤ ਫਾਰਮੂਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਆਮਦਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ 89% ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਅਜੇ ਵੀ ਇੱਕ ਬਾਂਹ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੈ, ਜਵਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜੇ ਵੀ, ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਲਿੰਗ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸਿਖਲਾਈ (ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ) ਕਰੇਗਾ. ਫਿਰ ਵੀ, ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ 45% ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ; ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ 65% ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

16. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੀ 69% ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਕਮਾਈ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਘਾਟੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮਾਪਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਕਮਾਈ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਘਾਟੇ ਨੂੰ 100% ਵਜੋਂ ਮਾਪਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਮਾਈ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜੀਵਨ ਭਰ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਘਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਉਸ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਘਾਟਾ 100% ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਆਮਦਨ 4,500/- ਰੁਪਏ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਾ 40% ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਮਾਈ ਦਾ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਘਾਟਾ 6,300/- ਰੁਪਏ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਲਈ ਕਮਾਈ ਦੇ 100% ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ 13,60,800/- ਰੁਪਏ (6,300 x 12 x 18 ਰੁਪਏ) ਨੂੰ ਮਾਪਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਨੂੰ ਅਨੁਪਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵਧਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

17. ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਘਾਟਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਘੱਟ ਰਕਮ ਨੂੰ ਵੀ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਲਈ 12,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਹੇਠਲਾ ਅੰਕੜਾ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਘਾਟੇ ਨਾਲ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ, ਜਦੋਂ ਆਮਦਨ 4500/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਰਕਮ ਨੂੰ 27,000/- ਰੁਪਏ (4,500 x 6 ਰੁਪਏ) ਵਜੋਂ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

18. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿੱਟੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਾਧੂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਯੋਗ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਅਧੀਨ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਰਕਮ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ:

ਐੱਸ ਨੰ	ਹੈੱਡ	ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ
1.	ਦਰਸ਼ਕ ਲਈ ਖਰਚਾ	10,80,000/- ਰੁਪਏ
2.	ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚੇ	3,00,000/- ਰੁਪਏ
3.	ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਅਤੇ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ	13,60,800/- ਰੁਪਏ
4.	ਕਮਾਈ ਦਾ ਘਾਟਾ	27,000/- ਰੁਪਏ
5.	ਕੁੱਲ	27,67,800/- ਰੁਪਏ

ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅੱਜ ਤੋਂ ਛੇ ਹਫਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਅਧੀਨ ਪਹਿਲਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਦੌਰਾਨ1 ਐਡਜਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

19. ਵੱਖ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸਦੀਆਂ ਬੋਧਿਕ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਸਰੀਰਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਪੀੜਤ ਲਈ ਕਈ ਹੋਰ ਗੈਰ-ਮਾਪਣਯੋਗ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਹਨ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇੱਕ ਸਿਹਤਮੰਦ

ਵਿਅਕਤੀ ਅਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਧਾਰਨ ਸਾਥ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਕ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ. ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਦੇ ਓਲੀਵਰ ਟਵਿਸਟ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਾਰਲਸ ਡਿਕਨਜ਼ ਦੀ ਕਲਾਸਿਕ ਫਿਲਮ ਵਿੱਚ ਅਨਾਥ ਆਸ਼ਰਮ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਵਜੋਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, *"ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਸਰ, ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ"* ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀਆਂ ਅਸਲ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਲਈ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਪਾਅ ਸਹੀ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਸਟਿਸ ਆਰਵੀ ਰਵਿੰਦਰਨ ਨੇ *ਸਰਲਾ ਵਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ 8 ਵਿੱਚ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਲਈ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਸਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਢੁਕਵਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਹੈ* ਅਤੇ ਇਨਾਮ ਸਿਰਫ ਇੰਨਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਨਾ ਘੱਟ ਅਤੇ ਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ। ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਬੇਰਹਿਮ ਮੋੜ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਦੀ ਬੇਨਤੀ, ਜਦੋਂ *ਕੁਝ ਹੋਰ* ਮੰਗਦੀ ਹੈ, ਬੇਲੋੜੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਬਲਕਿ ਅਣਕਿਆਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਚਾਨਕ ਮੋੜ ਉਸਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਸਾ ਜ਼ਖਮੀ ਪੀੜਤ (ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਆਮ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ 'ਤੇ ਬੋਝ ਬਣਨ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਸਹਿਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਅਸਲ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਅਦਾਲਤਾਂ *'ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਮੁਆਵਜ਼ਾ'* ਦੇ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੀ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੱਚੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

20. ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੇ ਨਾਲ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੀ ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ|ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਖਰਚਾ ਚੁੱਕਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

---

[8] (2009) 6 ਐਸਸੀਸੀ 121

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

MANJEET SINGH
E. No. P/1882/2007 Advocate
Chamber No. 417 2nd Flour
Civil Courts, Rajpura
Mobile: 98726-56669